

Kuddedieren?

Lezingen: Ezechiël 34, 1 – 10 en Johannes 10, 11 - 16

Vorig jaar rond deze tijd ging ik ook voor in Silo. Ook toen was het de 4^e zondag na Pasen en lazen we uit Johannes 10. Dat hoofdstuk gaat over de herder. Ik zei toen nog: Vandaag gaan we het niet hebben over de Goede Herder, dat komt in het stuk hierna en dat lezen we volgend jaar. Heel toevallig, door een ruil met Hans Baas, staat dat vervolgstuk vandaag op het leesrooster.

Vorig jaar heb ik lang stil gestaan bij het gebruik van beelden, 'herder' is een beeld, een symbool en daarbij vastgesteld dat de belangrijkste zaken in het leven in beelden, symbolen worden weergegeven, omdat ze anders niet te vatten, te begrijpen zijn. Maar dat we in beelden, symbolen, de diepste waarheden van ons leven weergeven.

Vandaag weer het beeld herder en de schapen. Over beide zal ik wat zeggen.

We hebben een Bijbel vol herders en nauwelijks nog herders in onze tijd. De enige herders die we nog kennen daar zingen we van op het voetbalveld van Ajax.

De eerste van wie wordt verteld dat hij een herder is, is **Abel**. Hij werd door zijn broer Kaïn gedood. Abel betekent 'nietsje', 'lucht' of 'damp' en de herder lijkt dus een zwak iemand te zijn. Maar dat is niet zo. Herders in de Bijbel hebben altijd een dubbelrol. Ze tellen nauwelijks mee en worden toch tot voorbeeld gesteld. Landbouwers, grondbezitters, bewerkers van de aarde zien hen niet voor vol aan.

Jakob was ook een herder, een huiselijke man in tegenstelling tot zijn broer Ezau, de jager, avonturier. Maar hij was wel een achterbaks soort herder, die met zijn dieren allerlei trucjes uithaalde.

Als je dan verder leest in de verhalen van Israël dan lijkt het wel of elke grote leider in Israël als herder is begonnen. **Mozes**, als Egyptische prins opgevoed, moet eerst herder worden voor hij het volk kan leiden.

Ook de eerste koningen waren herders: **Saul** hoort dat hij koning wordt als hij op zoek is naar weggelopen ezels. En **David** is misschien wel het duidelijkste voorbeeld. Zelfs zijn vader en zijn broers nemen dat herdertje in de familie niet serieus als Saul langskomt om een koning te zalven. En als Saul in de strijd tegen de Filistijnen denkt dat zo'n herdertje een 'nietsje' is als Abel, dan vertelt David hoe hij beren en leeuwen moet weghouden bij de kudde.

Een herder is daarom vooral een koningsfiguur die politiek optreedt en handelt.

Herders zorgen voor hun schapen maar moeten hen ook verdedigen. Door met stenen en kluiten aarde te gooien houden ze de schapen op de goede weg. Later komt er ook nog een profeet die schaapherder is, Amos. Hij gooit met zijn woorden als het stenen en kluiten aarde naar de mensen, niet om ze te raken, maar om ze op te schrikken.

Samengevat: herders zijn mensen op wie anderen neerkijken, maar die goed voor hun kudde zorgen, voor hun kudde opkomen en die verdedigen, zichzelf inzetten voor het belang van hun schapen. Daarom heeft Lukas herders nodig als getuigen van Jezus' geboorte. Het leven van Jezus lijkt op dat van zo'n herder: mensen kijken op Hem neer, maar hij zorgt voor mensen en schrikt ze wakker door met woorden als stenen of kluiten te gooien.

Ezechiël spreekt van 'herders die zichzelf weiden', die dus vooral voor zichzelf zorgen. Maar horen herders niet voor hun schapen te zorgen? Zo noemt de profeet de leiders en machthebbers in het land. Als zij niet opkomen voor het volk, voor de gewone mensen, verdienen ze het niet om het volk te leiden. Een moderne profeet als Joris Luijendijk noemt bijvoorbeeld de mensen die banken leiden leiders die vooral hun eigen belang nalopen en niet dat van hun klanten.

Nee, dan het voorbeeld van Jezus, die een **Goede herder** wil zijn, eentje die bereid is zichzelf in te zetten, gevaar te lopen en zelfs zijn leven te geven. En dat in tegenstelling tot huurlingen die wegluchten als er gevaar dreigt.

Dat er sprake is van een Goede herder, heeft ook een boosaardige kant: er zijn dus ook niet-goeden, de slechte herders. Dat zijn de mensen waar Ezechiël het over had.

Blijkbaar gaat het bij herders dus vooral ook over mensen. Wij zijn zelf ook herders voor elkaar. En we worden aangesproken op hoe we met elkaar omgaan.

Schapen

Maar misschien dat u denkt: gelukkig gaat het hier niet over mij, want ik ben niet zo'n leidersfiguur, ik ben gewoon een schaapje dat geleid wordt. Ik hoor zijn stem en volg hem, de Goede herder. Uit verhalen van mensen die met schapen werken begrijp ik trouwens dat schapen helemaal niet van die makke kuddedieren zijn.

Een pastor vertelde eens dat in zijn gemeente bij het kerstfeest een levende kerststal werd gemaakt. Al snel waren er voldoende Jozefs en Maria's, herders en wijzen om de kerststal te bevolken. En bij de kinderboerderij werden een paar schapen en een ezel geleend. Maar de ezel lag dwars en ook de schapen wilden niet mee, aten van de coniferen en gooiden de hele stal omver. Alleen door ze bij kop en kont te pakken kon je ze krijgen waar je ze wilde hebben. Zo zijn ook veel christenen geen tamme kuddedieren, maar eigenwijze doordrammers en ook allerlei gemekker is deze kudde niet vreemd.

Als we de tekst van **Ezechiël** nog verder doorlezen, blijkt dat ook de schapen een **verantwoordelijkheid** hebben.

17 Wat jullie betreft, mijn schapen, dit zegt God, de HEER: Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap en het andere, tussen rammen en bokken. 18 Is het jullie niet genoeg dat jullie op de beste weide grazen? En dat jullie vertrappen wat er van het gras nog over is? Dat jullie het heldere water opdrinken en de rest met jullie poten troebel maken? 19 Mijn schapen moeten eten van wat jullie hebben vertrapt, en drinken van wat jullie met je poten troebel hebben gemaakt. 20 Daarom – dit zegt God, de HEER, over jullie: Ik zal rechtspreken tussen de vette en de magere schapen. 21 Jullie dringen alle zwakke dieren met je flank en schouder weg, jullie stoten ze met je horens om ze te verjagen, 22 en daarom zal ik mijn schapen te hulp komen; ze zullen niet langer worden weggeroofd. Ik zal rechtspreken tussen de schapen.

Ook zij kunnen er wat van, het zijn niet alleen de slechte herders die schuldig zijn: Ezechiël spreekt keiharde woorden over schapen die anderen verdringen bij de beste weiden en het helderste water, waardoor er vette en magere schapen zijn. God zelf zal rechtspreken om de zwaksten te helpen en dan zal hij de menselijke herders die alleen voor zichzelf opkomen, straffen.

Jezus noemt zich in dit Ik-ben verhaal een Goede herder, en vaak hebben we dan het beeld van een **lievige man** in een witte jas die een schaapje draagt. Maar die herder kan ik me als gelovige niet toe-eigenen, om daar een romantisch beeld van het beschermde schaapje van te maken. Hij is van mij en ik ben van Hem.

Als in een tussenzinnetje vertelt Jezus dat hij ook nog **andere schapen** heeft, niet van deze kudde, heel andere mensen horen er ook bij. De overeenkomst is dat ook zij luisteren naar de stem van deze herder, dat zij op misschien een heel andere manier uiting geven aan het kennen van Jezus. En toch horen zij er ook bij: één herder, één kudde.

Maar telkens gaat het er om dat de schapen de stem van de herder herkennen, er-kennen en die vertrouwen en zo de herder volgen. Dat kan dus ook betekenen dat hele andere mensen met andere gewoonten er echt bij horen. En het betekent dat wij elkaar herder moeten zijn en wel een goede herder: dat betekent zorg en verantwoordelijkheid hebben voor elkaar. Dan krijgen we zelf weer moed, durven we het aan met elkaar, met anderen. Dan word ik een vrolijk schaap, en niet een tam kuddedier of mekkerende dwarsligger.

Ben ik een goede herder, of nog beter: **voor wie kan ik een herder** zijn, een goede? Durf ik mijzelf in te zetten voor de bescherming van anderen?

En: neem ik mijn **verantwoordelijkheid als schaap** voor andere schapen? Of druk ik hen weg in mijn gang naar de beste weiden en het helderste water?

Het beeld invullen laat ik aan uzelf, mijzelf over.

Jaap Boeschoten

Afsluitend een gedicht van Karel Eijkman bij psalm 23, het lied van de herder bij uitstek.

Vrolijk schaap – Karel Eykman

Was ik een schaap
was hij mijn herder.
Was ik een schaap
bracht hij mij verder.

Hij wist waar groen grasland was
en fris helder water.
Als ik weg wilde lopen
gaf hij mij een tik met zijn stok.
En was ik zoek
ging hij mij zoeken.
Was ik stom
ging ik verdwalen
hij keerde om
om mij te halen.
Ik was niet bang
want hij was bij me.
Al moesten we langs smalle enge paden
ik durfde best, want leeuwen of wolven
jaagt hij de stuipen op het lijf.
Wie kwaad wil doen, lacht hij vierkant uit.

Ik voelde mij goed
kon op hem bouwen.
Ik kreeg weer moed
had weer vertrouwen.
Hij moedigt mij aan
en maakt mij dapper.
Met hem erbij lukt het mij
alle dagen van mijn leven.

Was ik een schaap
dan wist ik het wet.

Onze hulp en drempelgebed

- vg. Onze hulp is in de Naam van de Eeuwige
- a. die hemel en aarde gemaakt heeft
- vg. die trouw is in eeuwigheid
- a. en het werk van zijn hand nooit loslaat.
Amen.

Gebed van de zondag:

Grote en goede God
Laat ons een worden met al diegenen
Die bij U willen horen
En blij zijn dat ze uw stem mogen horen.
Laat ons samen in alle bescheidenheid en vrijmoedigheid
De weg gaan waarop onze herder ons voorgaat.

Gij, Goede Herder,
Die zoekt wat verloren is geraakt
Die ons toegang geeft tot het echte volle leven
Wij danken U voor de overvloed van leven
Die Gij ons belooft in Jezus, de Levende.
Verzamel alle mensen rond zijn Woord,
Opdat zij horen naar zijn stem
En laat er zo vrede komen op aarde
In deze vreugdevolle tijd
En heel ons leven.

Voorbeden:

Laten we bidden voor wie zich een vreemde voelt in zijn omgeving,
Wie onbegrip ontmoet om zijn of haar levenskeuzen
Voor wie uitgelachen wordt of verdacht gemaakt.

Laten we bidden voor wie verleid wordt om strijd te voeren met anderen
Wie macht wil uitoefenen over anderen
Voor wie anderen wil dwingen net zo te denken of geloven als hij.

Laten we bidden voor wie moet lijden onder geweld,
Voor wie het bestaan in vrede niet zeker is
Wie in oorlogsdreiging leeft.

Goede God,
Leer ons te luisteren naar de stem van de goede herder
Opdat wij U kennen
En doe ons met Hem uw rust binnengaan
In deze vreugdevolle paastijd
En heel ons leven.

Wegzending:

Wij weten ons geroepen door de Goede Herder,
Die ons zoekt als we de weg kwijt zijn.
Die ons oproept goede herders te zijn voor elkaar,
Vandaag en alle dagen van ons leven
Ga met God en Hij zal met je zijn.

Zegen:

De Eeuwige zal je zegenen en behoeden,
De Aanwezige zal je niet uit het oog verliezen,
maar je aankijken – met genade.
Als een arm om je schouder
Als een zorgzame moeder zal zij zijn,
als liefde die je niet los laat
en die je voor altijd vergezelt – met vrede.
Amen